

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra germanistiky

Bakalářská práce

Německé substantivum a jeho pojetí
v různých gramatikách. Morfosyntaktická kategorie čísla
German Noun in Grammar Books. Morphosyntactic Category
of Number

Vypracovala: Žaneta Martínková
Vedoucí práce: Mgr. Jana Kusová, Ph.D.

České Budějovice 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, 27. 6. 2014

.....

Poděkování

Děkuji paní Mgr. Janě Kusové, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce, čas, trpělivost a ochotu, kterou mi věnovala při konzultacích. Cením si velice jejích podnětných rad, inspirací, připomínek a korektur.

Anotace

Úkolem a cílem bakalářské práce je analýza německého substantiva a jeho porovnání v jednojazyčných a kontrastivních gramatikách se zaměřením na morfosyntaktickou kategorii čísla, a dále pak na přínos obou gramatik pro studenty DaF. Bakalářská práce je členěna do dvou částí.

První část práce je zaměřena na charakteristiku jednotlivých gramatik a jejich pojetí kategorie čísla u substantiv. V druhé části jsou tyto gramatiky rozebrány a konfrontovány z hlediska obsahu čísla (singulár i plurál). Cílem této analýzy je vyhledat odlišnosti substantiv v německém a českém jazyce. Na jejím základě pak doporučím jednotlivé publikace s rozbořem gramatik studentům DaF. Součástí práce jsou nejen mnemotechnické pomůcky, ale i příklady z analyzovaných gramatik, které by mohly být přínosné pro studenty DaF.

Abstract

The task and aim of the thesis is the analysis and comparison of German nouns in monolingual and contrastive grammars, focusing on morphosyntactic category numbers and then to the benefit of both grammar for students Daf. The thesis is divided into two parts. The first part focuses on the characteristics of individual grammars and their conception of the category of number of nouns.

In the second part, these grammars analyzed and compared in terms of content, number (singular and plural form) and will focus on the diversity of the topic. The aim of this analysis is to find differences between nouns in German and Czech language and on the basis of recommendations of individual publications analyzing the grammar students Daf. Part of this work are not only mnemonic, but also examples of the analyzed grammar to help learners Daf.

Obsah

1 Úvod	7
Teoretická část	8
2. Publikace	8
2.1. Mluvnice současné němčiny – Jaromír Povejšil.....	8
2.2. Leitfaden der deutschen Grammatik – Gerhard Helbig, Joachim Buscha	11
2.3. Deutsche Morfologie - Hentschel Elke, Vogel Petra M.	13
2.4. Deutsche Grammatik – . G. Buscha, J. Helbig.....	14
2.5. Eisenberg Peter, Grundnis der deutschen Grammatik, das Wort.	17
2.6. Duden: Die Grammatik	19
2.7. Deutsche Grammatik – Ulrich Engel.....	20
2.8. Handbuch der deutschen Grammatik – Elke Hentschel/Harald Weydt.....	22
Praktická část	23
3. Výzkumný problém	23
3.1. Základní výzkumná otázka a cíl práce	24
4. Analýza publikací	24
4.1. Analýza podle obsahu	24
4.2. Shrnutí praktické části.....	26
5. Kontrast s mateřským jazykem	28
6. Mnemotechnické pomůcky	29
6.1 Co je to mnemotechnika	29
6.2. Mnemotechnické pomůcky	30
6.3. Rozdělení mnemotechnických pomůcek.....	30
7. Závěr	33
8. Resümee	35
Seznam literatury	38
Seznam elektronických zdrojů	39

1. Úvod

Na světě existuje mnoho jazyků i nářečí, která rozlišují singulár i plurál u substantiv. Proto je pro studenty germanistiky důležité, aby byly knihy a publikace gramatiky, ze kterých budou získávat potřebné informace o substantivech a kategorii čísla v německém jazyce. V bakalářské práci se budu věnovat jednak německému substantivu a jeho pojetí v různých gramatikách se zaměřením na morfosyntaktickou kategorii čísla, jednak se pokusím demonstrovat konkrétní jazykové jevy a poukážu na výjimky v německé gramatice.

Cílem práce bude vyhodnotit pomocí analýzy přínos jednotlivých gramatik pro studenty DaF. Zaměřím se na jevy, které jsou pro studenty germanistiky v této kategorii problematické. Bakalářská práce se skládá z teoretické a praktické části. V teoretické části se budu věnovat vybraným německým a česko-německým kontrastivním gramatikám a popíši, jak tyto gramatiky charakterizují kategorii čísla. V praktické části pak shrnu dosavadní poznatky, porovnáám jednotlivé gramatiky, a zhodnotím jejich přínos pro studenty DaF. Dále se pokusím uvést konkrétní jevy, které jsou pro studenty obtížné a budu se věnovat mnenotechnickým pomůckám pro zjednodušení těchto jevů při studiu německého jazyka.

Teoretická část

V této části bych se ráda věnovala tomu, jak jednotlivé německé a česko-německé kontrastivní gramatiky charakterizují a pojmují kategorii čísla u substantiv.

Každá z uvedených gramatik přistupuje k vysvětlení kategorie čísla různým způsobem a v různém rozsahu. Některé gramatiky propojují teoretický výklad s praktickými příklady, jiné problematiku čísla u substantiv vysvětlují jen pomocí praktických příkladů a některé gramatiky se zabývají pouze teorií.

Pro tuto práci bylo vybráno následujících osm gramatik:

1. Duden (2009): Die Grammatik: Unentbehrlich für richtiges Deutsch
2. Eisenberg (2006): Grundriss der deutschen Grammatik Band 1: Das Wort
3. Engel (2009): Deutsche Grammatik: Neubearbeitung
4. Helbig, Buscha (2011): Leitfaden der deutschen Grammatik
5. Hentschel (2009): Deutsche Grammatik
6. Hentschel, Weydt (2003): Handbuch der deutschen Grammatik
7. Povejšil (2004): Mluvnice současné němčiny
8. Hentschel, Vogel (2009): Deutsche Morphologie (formát)

2. Publikace

2.1. Mluvnice současné němčiny – Jaromír Povejšil¹

Dle Jaromíra Povejšila mají substantiva v češtině i v němčině většinou číslo jednotné (singulár) a množné (plurál). Jednotné číslo ve větě vystupuje jako jednotlivina – nečlenitelný celek, naopak množné číslo nám říká, že jde o množství stejného druhu. Můžeme tedy říci, že singulár a plurál vyjadřují protiklad jednotnosti (nečlenitelnosti) //mnohosti (členitelnosti).²

Některé sémantické skupiny podstatných jmen mají pouze singulár (singulária tantum), jiná jen plurál (plurália tantum). Singulária tantum se vyskytují pouze v jednotném čísle, plurália tantum pouze v množném čísle. V dalších kapitolách se autor věnuje jednotlivým skupinám substantiv, u nichž zkoumá kategorii čísla.

¹ Povejšil, Jaromír, Mluvnice současné němčiny, Praha: Academia, 1999, ISBN 80-200-0076-3.

² Tamtéž, str. 120.

→ Jména látková: *Milch, Glas, Wasser, Brot*³

Plurál tvoří tehdy, pokud je nevyužíváme ve smyslu nikoliv čistě látkovém, ale vyjádříme ho pomocí lexikálních prostředků; vyjadřují tedy druh látky: *die Brote, die Milchsorten, die Holzarten*⁴.

→ Abstrakta: *Arbeit, Ruhe, Schönheit, Glück*⁵

→ Jména, která označují míru či množství a jsou maskulina a neutra, mají po číslovkách nesklonný tvar jednotného čísla, ale pokud se jedná o feminina, objevují se v množném čísle (výjimka *Mark*: *zwei Mark*): *drei Schritt entfernt, mehrere Glas Wein, hundert Gramm Wurst, zwanzig Schilling, Pfennig* (u obou posledních je možný i tvar plurálu: *Schillinge, Pfennige*).⁶

Dále se autor zabývá plurálii tantum (pouze v čísle množném).

→ Jména označující skupinu osob: *die Eltern* (jen ve statistikách se vyskytuje sg. *der* nebo *das Elter*), *die Geschwister*.

→ Některé názvy nemocí: *die Blattern, Masern, Pocken*.

→ Názvy časových úseků a svátků: *Ferien, Ostern, Weihnachten* jsou dnes plurália tantum jen v přacích formulacích: *fröhliche Weihnachten, frohe Ostern*. Běžně je plurálové chápání těchto jmen v jižním Německu, kde se jich užívá s určitým členem. Ve spisovném jazyce jsou dnes singulárovými neutry: *Weihnachten, Ostern steht vor der Tür*.

→ Výrazy z oblasti financí: *Aktiva/Aktiven, Auslagen, Diäten*.

→ Některé výrazy z oblasti obchodu: *Chemikalien, Kurzwaren, Lebensmittel, Möbel*.

→ Některé geografické názvy: *die Alpen, die Azoren, die Niederlande*⁷.

U některých substantiv může být odlišný význam v singuláru a plurálu.

Např.: *die Unruhe* (neklid) X *die Unruhen* (nepokoje, boje).⁸

³ Tamtéž, str. 122.

⁴ Tamtéž.

⁵ Tamtéž.

⁶ Tamtéž.

⁷ Tamtéž, str. 124.

⁸ Tamtéž.

Jaromír Povejšil se také zabývá českými pomnožnými substantivy, která tvoří v němčině singulárový i plurálový tvar: *die Zeitung – die Zeitungen, die Uhr – die Uhren.*⁹

Plurál tvoříme pomocí koncovek (ale také nulovou koncovkou), přehlásek (vnitřní flexe) nebo také kombinací obojího. Rod substantiv je v množném čísle neutralizován, ale existují koncovky, které jsou pro určitý rod typické. U maskulin a neuter je typická koncovka *-er*, nulová koncovka a koncovka *-e*. Koncovka *-en* se objevuje u ženských substantiv, u menšího počtu maskulin a několika neuter. Přehláska v kombinaci s koncovkou *-e* se objevuje u plurálu maskulin a feminin, ale pouze u jednoho neutra.

Autor dále popisuje substantiva, u kterých se vyskytuje dvojitý tvar plurálu a současně se i u nich vyskytuje významový rozdíl. Jaromír Povejšil popisuje tyto odlišnosti v jazykových oblastech, např.: v jihoněmecké, kde se můžeme setkat s tvary plurálu, které mají místo spisovného *-e* koncovku *-er*, např.: *die Beiner, Bröter, Klötzer.*¹⁰

Tyto odchylky existují také u substantiv zakončených na koncovku *-l*:

Spisovně: *Kartoffeln*

hovorově: *Kartoffel*

Semmeln

Semmel

Ziegel

*Ziegeln*¹¹

Významový rozdíl:

Die Bänke – lavice

Banken – banky

Die Bauern – sedláci

*Bauer – klece*¹²

I v německém jazyce existují substantiva, která mají cizí původ, tedy jsou přejatá. V plurálu mají zvláštnosti, přičemž některá se více či méně přizpůsobují německému jazyku. Jiná si naopak ponechávají koncovky jazyků, z nichž byla přejata.

Substantiva v jednotném čísle zakončená příponou *-ma* mají většinou koncovku *-en* v množném čísle, např.:

1. *das Drama – die Dramen, das Thema – die Themen.*

⁹ Tamtéž.

¹⁰ Tamtéž, str. 126.

¹¹ Tamtéž.

¹² Tamtéž.

Ale: das Komma – die Kommata/Kommas, das Klima – die Klimata/Klimas

Substantiva v jednotném čísle zakončená příponou *-us* mají v množném čísle většinou koncovku *-en*, např.:

2. *Rhythmus – die Rhythmen, der Typus – die Typen, der*

Ale: der Bus – die Busse, der Modus – die Modi, der Kasus – die Kasus

Substantiva v jednotném čísle zakončená příponou *-um* mají většinou koncovku *-en* v množném čísle, např.:

3. *das Album – die Alben, das Individuum – die Individuen, das Zentrum – die Zentren.*

Ale: das Maximum – die Maxima, das Spezifikum – die Spezifika

Substantiva v jednotném čísle zakončená koncovkou *-x* mají v množném čísle latinskou koncovku, např.:

4. *der Kodex – die Kodizes, der Index – die Indizes, die Matrix – die Matrizes*

Různá jednotlivá substantiva mají v plurálu koncovku *-ien*, např.:

5. *das Material – die Materialien, das Prinzip – die Prinzipien, das Stadion – die Stadien*

Jména přejatá z francouzského a anglického jazyka mají často koncovku *-s*, např.:

6. *das Atelier – die Ateliers, das Hotel – die Hotels, das Detail – die Details, der Premier – die Premiers*

Zdomácnělá substantiva mají v plurálu koncovku *-e*, např.:

7. *der Kapitän – die Kapitäne, das Klavier – die Klaviere, das Papier – die Papiere*

Substantiva zakončená na příponu *-or* mají v plurálu většinou koncovku *-en*, např.:

8. *der Doktor – die Doktoren, der Reflektor – die Reflektoren, der Transistor – die Transistoren*

Ale: der Major – die Majore, der Motor – die Motoren / Motore¹³

¹³ Tamtéž, str. 128.

2.2. Leitfaden der deutschen Grammatik – Gerhard Helbig, Joachim Buscha¹⁴

V úvodu se autoři zabývají rozdělením čísla na singulár a plurál. V další kapitole jsou rozdělena substantiva na singulária tantum a plurália tantum. Singulária tantum jsou podrobně rozčleněna na jména látková, hromadná substantiva, vlastní jména a abstrakta.

Jména látková stojí v jednotném čísle v případě, že se používají všeobecně, např.: *„Ich esse gern Schwarzbrot.“*¹⁵

Hromadná podstatná jména stojí pouze v jednotném čísle, pokud jsou nečlenitelná, např.: *„Die Bevölkerung wurde zu einer Spende aufgerufen.“*¹⁶ Některá substantiva mohou stát jak v singuláru, tak i v plurálu, např.: *„Armee, Familie, Volk, Gewässer, Gebirge, Besteck.“*¹⁷

Vlastní jména stojí v singuláru, pokud označují určitou jednotlivost. Patří sem osobní jména (křestní jména a příjmení), dále lokální označení (jména řek, zemí, obcí, označení provozoven).¹⁸

Abstrakta, která jsou počítatelná, mohou stát jak v plurálu, tak i v singuláru např.:

„Er nannte die Ursache des Fehlers.“

*Er nannte die Ursachen des Fehlers.“*¹⁹

Poslední kapitola se zabývá plurálii tantum. Za základní sémantický rys považují autoři u některých substantiv jejich členitelnost a jsou to:

- Geografische Bezeichnungen (Gebirge, Inselgruppen, Länder): *Alpen, Anden, Kurilen, Azoren, Niederlande, USA*
- Personengruppen: *Eltern, Geschwister, Gebrüder, Leute*
- Zeitbegriffe: *Ferien, Flitterwochen*
- Krankheiten: *Masern, Pocken, Röteln, Blattern*
- Sammelbegriffe im Handel und in der Wirtschaft: *Chemikalien, Kurzwaren, Lebensmittel, Textilien*
- Finanz- und Rechtsbegriffe: *Alimente, Einkünfte, Finanzen, Unkosten*²⁰

¹⁴ HELBIG, Gerhard a Joachim BUSCHA. *Leitfaden der deutschen Grammatik*. Berlin:Langenscheidt, 2011. ISBN 978-3-468-49495-6.

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ Tamtéž.

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ Tamtéž.

2.3. Deutsche Morpfolgie - Hentschel Elke, Vogel Petra M.²¹

V této publikaci najdeme abecedně řazená hesla, ve kterých jsou popsány jednotlivé gramatické jevy. V úvodu autoři vysvětlují, že veškeré jazyky na světě jsou schopné tvořit singulár a plurál.

Číslo a pád jsou morfologicky neodlučitelné a tento jev je popsán na příkladu substantiva „*Junge*“²², které může být interpretováno podle kontextu jako Nominativ nebo Akkusativ v jednotném čísle, ale plurální forma „*Jungen*“ se může vyskytovat v Nominativu, Genitivu, Dativu, Akkusativu v množném čísle, avšak dodatečně tato forma platí pro Genitiv a Dativ jednotného čísla. Autoři se věnují postavení hromadných substantiv typu „*Vieh* nebo *Obst*“²³. Oba tyto příklady jsou počítatelné, ale autoři se přiklání ke spojení typu *ein Stück Obst*, *zwei Vieh*.²⁴ V další kapitole se autoři zabývají substantivy, která se objevují jako singulária tantum nebo jako plurália tantum. Jsou to látková jména typu *Schnee*, *Milch* a abstrakta (*Erziehung*, *Ruhe*)²⁵, která se vyskytují pouze jako singularia tantum. Další výjimkou jsou substantiva, která vyjadřují časový úsek (*Ferien*)²⁶, nemoci (*Masern*)²⁷, nebo pojmy používané v odborném jazyce (*Einküfte*, *Unkosten*, *Alimente*)²⁸. Tyto výjimky se používají jen v plurálu. Tomuto tématu a dalším odchylkám se autoři věnují podrobněji v další části:

8 a. *Ostern ist ein schönes Fest*

b. *Frohe Ostern!*

c. *Die Ostern waren in diesem Jahr recht kalt*²⁹

- Podmět je sice formálně v množném čísle (plurále tantum jako *Ferien*)³⁰, ale ve spisovném jazyce stojí v jednotném čísle (8a). To platí pro označení svátků jako, např.: *Ostern*, *Pfingsten*, *Weihnachten*. Původní množné číslo je ve spisovném jazyce ještě patrné ve formě pozdravu, viz (8b), a přetrvává především v jižním Německu, Rakousku a ve Švýcarsku.

²¹ Hentschel, Elke, Vogel, Petra M. Deutsche Morphologie, Berlin, Walter de Gruyter: 2009, ISBN-13: 978-3-11-018562-1.

²² Tamtéž.

²³ Tamtéž.

²⁴ Tamtéž.

²⁵ Tamtéž, str. 267.

²⁶ Tamtéž.

²⁷ Tamtéž.

²⁸ Tamtéž.

²⁹ Tamtéž.

³⁰ Tamtéž.

- Podmět je formálně chápán jako množné číslo, ale sloveso může být použito jak v jednotném čísle, tak i v množném čísle, např.:

10 a. *Zwei Äpfel pro Tag sind gesund.*

b. *Zwei Äpfel pro Tag ist gesund.*³¹

V německém jazyce použijeme množné číslo, pokud je význam více než jeden. Publikace se také zabývá pomnožnými substantivy (plurále tantum), která se mohou vyskytovat pouze v množném čísle a nemají jednotné číslo. Autoři vysvětlují význam abstrakt, která označují myšlení, představu a koncepty. Nejsou počitatelná, a proto existují jen v jednotném čísle (singuläre tantum, pl. singularia tantum). Platí to pro typická abstrakta, jako např.: *Kälte, Jugend, Musik.*³²

2.4. Deutsche Grammatik - G. Buscha, J. Helbig³³

V úvodu se autoři věnují skloňování substantiv v singuláru, který rozdělují dále podle typů:

	Typ S1		Typ S2	Typ S3
N	<i>der Lehrer</i>	<i>das Fenster</i>	<i>der Kunde</i>	<i>die Frau</i>
A	<i>den Lehrer</i>	<i>das Fenster</i>	<i>den Kunden</i>	<i>die Frau</i>
D	<i>dem Lehrer</i>	<i>dem Fenster</i>	<i>dem Kunden</i>	<i>der Frau</i>
G	<i>des Lehrers</i>	<i>das Fensters</i>	<i>des Kunden</i>	<i>der Frau</i> ³⁴

Množné číslo mužského rodu a všechna neutra (mimo *das Herz*) se řídí typem S1, který v genitivu končí koncovkou *-es/-s*, ale může být i bez koncovky. Některá maskulina a neutrum *das Herz* mají zakončení koncovkou *-n* podle typu S1. U víceslabičných podstatných jmen, která končí na nepřízvučnou slabiku se vyskytuje zkrácená forma koncovky *-s* (např.: *der Sessel – des Sessels, der Lehrer – des Lehrers*).³⁵

Další podskupinou je typ S2, který má koncovku *-en* nebo *-n*. Do této podskupiny patří substantiva, která označují živý organismus, a jsou v nominativu singuláru zakončena na

³¹ Tamtéž.

³² Tamtéž.

³³ Helbig, Gerhard, Buscha, Joachim. Deutsche Grammatik, Langenscheidt, Berlin 2001. ISBN 3-468-49493-9.

³⁴ Tamtéž, str. 211.

³⁵ Tamtéž, str. 212.

koncovku *-e*, v ostatních pádech pak mají koncovku *-n* (např.: *Bote, Erbe, Gatte*)³⁶. Patří sem i označení příslušníků různých národů (např.: *Bulgare, Däne, Pole*³⁷), ale také povolání, která mají koncovku *-oge* (např.: *Biologe, Geologe, Pädagoge*)³⁸. Dále sem patří některá jednoslabičná substantiva (např.: *Bär, Christ, Held*)³⁹ a rovněž cizí slova zakončená na koncovku *-ant, -ent, -ist, -al, -nom, -et* (např.: *Demonstrant, Elefant, Absolvent*)⁴⁰. Některá maskulina, která mají koncovku *-e* a jsou skloňována podle smíšeného typu S1 a S2, mají ve všech pádech koncovku *-n*, přibírají dodatečně koncovku *-s* (*der Name – den Namen, dem Namen, des Namens, rovněž také Buchstabe, Gedanke*)⁴¹. Jako výjimku autoři uvádí neutrum *Herz*, které má v dativu jednotného čísla koncovku *-en* a v genitivu jednotného čísla koncovku *-s*, např.: *das Herz, das Herz, dem Herzen, des Herzens*.⁴²

Autoři rozdělili množné číslo podrobně do několika typů:

	<i>Typ P1</i>	<i>Typ P2</i>	<i>Typ P3</i>	<i>Typ P4</i>	<i>Typ P5</i>
<i>N</i>	<i>die Tage</i>	<i>die Boten</i>	<i>die Koffer</i>	<i>die Kinder</i>	<i>die Parks</i>
<i>A</i>	<i>die Tage</i>	<i>die Boten</i>	<i>die Koffer</i>	<i>die Kinder</i>	<i>die Parks</i>
<i>D</i>	<i>den Tagen</i>	<i>den Boten</i>	<i>den Koffern</i>	<i>den Kindern</i>	<i>den Parks</i>
<i>G</i>	<i>der Tage</i>	<i>der Boten</i>	<i>der Koffer</i>	<i>der Kinder</i>	<i>der Parks</i> ⁴³

Dále se autoři zabývají podrobně typem P1, který má koncovku *-e*, rovněž se vyskytuje s přehláskou nebo bez přehlásky. Do této skupiny patří maskulina, která mají přehlasovanou kmenovou samohlásku (např.: *Arzt, Ast, Bach*)⁴⁴, ale i substantiva bez přehlásky (např.: *Grad, Halm, Tag*).⁴⁵

Další podskupinou jsou jednoslabičná neutra a neutra s předponou *Ge-*, nebo *Ver-* (bez přehlásky), ale existuje výjimka *das Floß – die Flöße*⁴⁶, dále jsou to příklady, které se vyskytují bez přehlásky (např.: *Bein, Boot, Fest*)⁴⁷. Jednoslabičná feminina s přehláskou

³⁶ Tamtéž.

³⁷ Tamtéž.

³⁸ Tamtéž.

³⁹ Tamtéž.

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ Tamtéž, str. 214.

⁴² Tamtéž.

⁴³ Tamtéž.

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ Tamtéž.

⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁷ Tamtéž.

(např.: *Axt, Bank, Hand*).⁴⁸ Poslední podskupinou jsou maskulina končící na koncovku *-ling* a neutra končící na koncovku *-nis* (se zdvojením), dále feminina končící na koncovku *-nis* (např.: *die Kenntnis – die Kenntnisse*).⁴⁹

Dalším typem plurálu je typ P2, kde se objevuje koncovka *-en/-n*, ale vždy bez přehlásky kmenové samohlásky. V této skupině jsou nejvíce zastoupena feminina a rovněž také cizí slova ženského rodu.

Skupina typu P3 bývá s nulovou koncovkou, jedná se o substantiva, v nichž se objevuje kmenová samohláska, a jsou s přehláskou nebo bez přehlásky. Tato skupina se vyskytuje u maskulin, která jsou zakončena příponou *-el, -en, a -er*, a jsou s přehláskou nebo bez přehlásky. Dále jsou to neutra, která jsou zakončena příponou *-el, -en, -er, -chen, -lein, -sel* a neutrum s přehláskou, např.: *das Kloster – die Klöster*, a také dvě feminina, *die Mutter – die Mütter, die Tochter – die Töchter*.

Další skupinou je typ P4, který se vždy vyskytuje s přehláskou a patří sem jednoslabičná neutra, např.: *Amt, Band, Bad, Buch*, a některá maskulina (např.: *Geist, Gott, Mann*).⁵⁰

Posledním typem je typ P5, který končí na koncovkou *-s*. Řadíme sem mnoho cizích slov obzvláště z anglického a francouzského jazyka, také podstatná jména, která jsou zakončena vokálem (kromě koncovky *-e*), např.: *Echo, Sofa, Uhu, Vati, Oma*.⁵¹ Dále sem patří i zkratková slova s velkým počátečním písmenem, např.: *Akku, Lok, Lkw*, některá slova z námořnické řeči a meteorologie, např.: *Deck, Pier, Hoch*.⁵²

Autoři popisují substantiva, jejichž základní slovo je *-mann*, které se vyskytuje ve složenině a v množném čísle. Tento tvar substantiva je pak *-männer* nebo *-leute*. Podrobněji vysvětlují tento rozdíl i na zde uvedených příkladech. K označení jednotlivých osob použijeme koncovku *-männer*, např.: *der Staatsmann – die Staatsmänner*⁵³. K označení rodu (druhu) použijeme koncovku *-leute*, např.: *der Geschäftsmann – die Geschäftsleute*. Některá slova umožňují obě tyto formy, např.: *der Seemann – die Seemänner / die Seeleute*.⁵⁴

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁰ Tamtéž.

⁵¹ Tamtéž.

⁵² Tamtéž, str. 217.

⁵³ Tamtéž.

⁵⁴ Tamtéž.

Dále se autoři zabývají tvořením množného čísla u cizích slov podle uvedených typů 1-5. Odkazují na některá cizí slova, která mají zvláštní formy množného čísla:

- Koncovka *-a*, která je v nominativu množného čísla, např.: *das Lexikon – die Lexika (také die Lexiken), das Neutrum – die Neutra, das Visum – die Visa*.
- Koncovka *-i*, která je v množném čísle, např.: *der Modus – die Modi, der Terminus – die Termini, das Solo – die Soli*.
- Vyskytují se také u neuter v množném čísle s koncovkou *-ien*, např.: *das Adverb – die Adverbien, rovněž také das Material, das Prinzip*).
- Koncovka *-en* podle typu P2, např.: *das Konto – die Konten (také Kontos), das Epos – die Epen*.
- Koncovka *-s*, která se skloňuje podle typu P5 má změnu koncovky v nominativu singuláru, např.: *der Index – die Indizes, rovněž der Appendix – die Appendizes (také Appendixe)*
- Koncovka *-us*, např.: *der Kasus – die Kasus (rovněž der Lapsus, der Passus)*⁵⁵

2.5. Eisenberg Peter, Grundnis der deutschen Grammatik, das Wort⁵⁶

Peter Eisenberg se podrobně věnuje tvoření plurálu. Popisuje tvary v plurálním paradigmatu, které mají vždy společný znak: koncovku, koncovku a přehlásku, jen přehlásku nebo mohou být bez koncovky. Tvoříme-li plurál, řídíme se tím, k jakému rodu substantivum patří, a proto rozdělujeme plurál do šesti tříd: feminina s koncovkou *-en*; maskulina s koncovkou *-en*, neutra s koncovkou *-er*; feminina s koncovkou *-e*, maskulina, feminina a neutra s koncovkou *-s*.

Autor se také věnuje tvoření množného čísla a poukazuje na problém maskulin, která mají koncovku *-(e)n*. Popisuje uvedený příklad *Mensch*, který má v genitivu jednotného čísla stejnou koncovku jako plurální forma a to *Menschen*. Základní tvar slova se tvoří, jestliže jsou dva rozdílné základní kořeny slova, jeden pro jednotné číslo a jeden pro množné číslo (*Buch – Büch, Atlas – Atlant*)⁵⁷. Podle tohoto základního tvaru slova se připojí pádová koncovka jednotného čísla, zatímco v plurálu nejprve plurální koncovka, a pak se připojí možná pádová koncovka, např.: *Büch+er+n*.⁵⁸

⁵⁵ Tamtéž, str. 221.

⁵⁶ EISENBERG, Peter. *Grundriss der deutschen Grammatik Band 1: Das Wort*. 3., durchgesehene Auflage. Stuttgart; Weimar: Metzler, 2006. ISBN 978-3-476-02160-1.

⁵⁷ Tamtéž, str. 163.

⁵⁸ Tamtéž, str. 163.

Podrobně se autor věnuje plurální koncovce *-s*, která se vyskytuje v početných cizích slovech, např. *Balkons, Briketts, Flops, Gags*⁵⁹, a objevuje se u víceslabičných substantiv, jejichž poslední slabika je nepřízvučná samohláska, např.: *Opas, Echos, Käppis, Muttis, Autos*. Tato koncovka stojí i u zkratkových slov, např.: *ICs, LKWs, Profs, Loks*.⁶⁰ Autor popisuje spojení pádu a tvorbu množného čísla v dativu množného čísla, kdy je daná koncovka *-n*, ale nikdy ne koncovka *-(e)n*.

2.6. Duden: Die Grammatik⁶¹

V úvodu autor uvádí, že substantiva stojí buď v singuláru, nebo v plurálu. Některá substantiva se mohou spojit s pomocným substantivem, např.: „*Stück*“, které se vyskytuje např. *u Obst – ein Stück Obst, zwei Stück Obst*⁶². Podskupinou substantiv jsou vlastní jména, která jsou charakteristická pro jednotlivé živé organismy, předměty a instituce. Vyskytují se v singuláru, např.: *Hanna, Berlin, der Brocken, Gott*⁶³. Plurální forma se vyskytuje u geografických vlastních jmen, např.: *die Niederlande, die Vereingten Staaten, die Alpen*.⁶⁴ Autor se rovněž zabývá abstrakty, která se vyskytují jen v jednotném čísle, např.: *Kälte, Hitze, Kindheit*⁶⁵. U některých látkových označení chybí plurální forma, a proto si vypomůžeme s konstrukcí *Sorte/Art* (a), nebo utvoříme složeninu s uvedenými slovy (b):

- a) *Eine Sorte Fleisch, zwei Sorten Fleisch, eine Art Mehl, drei Arten Mehl.*
- b) *Eine Fleischsorte, zwei Fleischsorten, eine Mehlar, drei Mehlararten.*⁶⁶

Autor dále popisuje časové údaje, jsou vždy v množném čísle a ve 3. pádu množného čísla mají koncovku *-n*, např.: *Sie ist 14 Jahre alt. Nach acht Monaten Warten bekam ich einen positiven Bescheid.*⁶⁷ Dále poukazuje na *Maß-, Mengen-, Behälterbezeichnungen*⁶⁸, ta jsou v ženském rodě ukončena plurální koncovkou *-en/n*, která neodpadá, např.: *drei Ellen Stoff, fünf Flaschen Wein.*⁶⁹ Plurální koncovka *-en* se vyskytuje u označení platidel v ženském rodě, např.: *drei Kronen, tausend Peseten.*⁷⁰ Označení (*Maß-, Mengenbezeichnungen*) a

⁵⁹ Tamtéž, str. 164.

⁶⁰ Tamtéž, str. 164.

⁶¹ *Duden: Die Grammatik: Unentbehrlich für richtiges Deutsch. 8., überarbeitete Auflage. Mannheim: Dudenverlag, 2009. Duden in 12 Bänden, Bd. 4. ISBN 978-3-411-04048-3.*

⁶² Tamtéž, str. 170.

⁶³ Tamtéž, str.

⁶⁴ Tamtéž, str.

⁶⁵ Tamtéž, str. 171.

⁶⁶ Tamtéž, str. 173.

⁶⁷ Tamtéž, str. 177.

⁶⁸ Tamtéž, str.

⁶⁹ Tamtéž, str.

⁷⁰ Tamtéž, str.

zvláštnosti při jeho tvoření se vyskytují v maskulinu a v neutru. Měřicí jednotky se vyskytují v singuláru, přestože je můžeme chápat jako plurální označení, např.: *80 Pfund (*Pfund) Lebendgewicht, hundert Gramm (*Gramme), drei Prozent (*Prozente)*.⁷¹ Používání plurální formy není pevně stanoveno, např.: *Wer möchte nicht gerne für immer ein paar Pfunde loswerden? Ich möchte gerne ein paar Pfund loswerden*⁷². V dativu plurálu nemusí být koncovka *-n* připojena, např.: *mit drei Gramm (*Grammen) Mehl*.⁷³ Autor se zabývá podrobněji pluralii tantum, tedy pomnožnými jmény. Pokud se jedná o stejný nebo podobný význam, vyskytují se plurália tantum příležitostně v jednotném čísle, např.:

- Finanzwirtschaft (finanční hospodářství) např.: *die Aktiven (auch die Aktiva), die Alimente, die Auslagen (Unkosten)*.
- Geographische Eigennamen (*Länder, Gebirge, Inselgruppen*): *die Niederlande, die Alpen*.
- Andere: *die Ferien*.⁷⁴

U substantiv *Ostern, Pfingsten, Weihnachten*⁷⁵, která jsou původně vytvořena v množném čísle, se vyskytuje i číslo jednotné v neutru, např.: *Hast du ein schönes Ostern? Weihnachten fällt in diesem Jahr auf einen Mittwoch*)⁷⁶ se v jižním Německu, Rakousku a Švýcarsku vyskytuje původní forma. Autor se také zabývá plurálními koncovkami *-e, -n, -en, -er, -s*, nebo bez koncovky, nebo s přehláskou. Základní pravidla pro plurální systém:

- G1: Maskulina a Neutra jsou zakončena v plurálu na koncovku *-e*.
- G2: Feminina tvoří množné číslo koncovkou *-en*.
- G3: Maskulina a Neutra, která končí na nepřízvučnou koncovku *-el, -en, -er*, jsou v množném čísle bez koncovky. Feminina s koncovkou *-el, -er* mají v plurálu koncovku *-n*.⁷⁷

Některá cizí slova si ponechala formu množného čísla původního jazyka, jsou to slova pocházející z latiny např.:

Der Stimulus – die Stimuli, der Bonus – die Boni, der Genus – die Genera, das Tempus – die Tempora.⁷⁸

⁷¹ Tamtéž, str. 175

⁷² Tamtéž, str. 176

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ Tamtéž, str. 178.

⁷⁵ Tamtéž.

⁷⁶ Tamtéž.

⁷⁷ Tamtéž, str. 181.

Ostatní cizí slova tvoří množné číslo podle pravidel německé gramatiky, např.: *das Ventil – die Ventile, der Zirkus – die Zirkusse, der Biologe – die Biologen*. U substantiv se vyskytuje kolísání, např.: *der Index – die Indexe/ die Indizes, das Lexikon – die Lexiken/ die Lexika*.⁷⁹

Původní koncovky *-us* a *-os* se objevují v množném čísle s koncovkou *-e* a se zdvojením souhlásky *-s* (např.: *das Geheimnis – die Geheimnisse*). Cizí slova končící příponou *-or* mají ve smíšeném plurálu koncovku *-en*, pokud je v singuláru přízvučná poslední slabika *-or*, např.: *der Autor – die Autoren, der Direktor – die Direktoren*. Pokud jsou přízvučné koncovky *-or* mají v plurálu koncovku *-e*, např.: *der Major – die Majore*. Existuje kolísání, např.: *der Monitor – die Monitore/ die Monitoren*.⁸⁰ Plurální koncovka *-s* je pevně spojena se slovy z anglického, francouzského a španělského jazyka a vyskytuje se i u některých německých slov, např.: *der/das Joghurt – die Joghurts (ale také die Joghurt)*.⁸¹ Autor poukazuje na to, že plurální koncovka *-s* je vyloučena u maskulin končících koncovkou *-er*, např.: *der Jogger – die Jogger, der Printer – die Printer, der Computer – die Computer*. Autor upozorňuje na psaní zkrácených slov, u nichž se zohledňují příležitostně koncovky množného čísla v pravopisu (a). Občas se vyjadřuje množné číslo pomocí zdvojení jedné či poslední hlásky (b).

a) *Nr. – Nrn. (Nummer – Nummern), Bd. – Bde. (Band – Bände)*

b) *Hg. – Hgg. (Herausgeber, Singular – Plural; unveränderliches Hrsg)*⁸²

V závěru knihy je poukázáno na kolísání čísla u substantiv. Odchytku tvoří substantiva v mužském rodě, kdy se na severu Německa vyskytuje častěji koncovka *-s*, na jihu Německa koncovka *-n*, např.: *Die Onkeln und Tanten, Cousins und Cousinen, die Neffen und Nichten aus der unmittelbaren Nähe kennt man im Allgemeinen*.⁸³

2.7. Deutsche Grammatik – Ulrich Engel⁸⁴

Ulrich Engel v úvodu publikace poukazuje na to, že substantiva se skloňují podle pádu (Nominativ, Akkusativ, Genitiv, Dativ) a čísla (singulár a plurál). Autor se ve své publikaci věnuje pěti deklinačním třídám, které podrobně popisuje v jednotlivých příkladech:

⁷⁸ Tamtéž, str. 185.

⁷⁹ Tamtéž, str. 186.

⁸⁰ Tamtéž, str. 188.

⁸¹ Tamtéž.

⁸² Tamtéž, str. 190.

⁸³ Tamtéž, str. 193.

⁸⁴ ENGEL, Ulrich. *Deutsche Grammatik: Neubearbeitung*. 2., durchges. Aufl. München: Iudicium, 2009. ISBN 978-3-89129-914-2.

Skloňovací třída 1: plurální koncovka *-e(n)*, skloňování podle vzoru *Mensch*.

→ Patří sem početná maskulina, např.: *Bär*, ale i slova cizího původu - *Garant, Germanist* s koncovkou *-n* místo *-en*.

Dále maskulina *Autor, Doktor, Lektor* a neutra *Bett, Ende, Ohr* mají koncovku *-e* v dativu singuláru. U maskulin *Bett, Mann, Ohr, Muskel, Pantoffel*, mají tyto substantiva v množném čísle koncovku *-n*. Patří sem substantivum *Mann*, jestliže má plurál *Mannen* a vyskytuje se také plurál *Männer*, který patří do 3. třídy. U substantiv v genitivu singuláru je koncovka *-s* a substantivum v plurálu se skloňuje podle vzoru *Mensch* (tento vzor uvádí autor knihy jako příklad). Většinou do této třídy patří femina, která končí na koncovku *-in* (v plurálu *-innen*), dále přípony *-heit, -keit, -schaft, -ung*: *Feinheit, Kleinigkeit, Patentschaft, Ordnung*⁸⁵.

Skloňovací třída 2: plurální koncovka *-e* v množném čísle často s přehláskou. Týká se maskulin a neuter. Všechna neutra končící na koncovku *-nis* mají v plurálu koncovku *-nisse* (*Erlebnisse*).

- Jednoslabičná femina např.: *Hand, Kunst*, která mají ještě v plurálu přehlásku. Dále feminina končící na koncovku *-nis*, např.: *Finsternis, Wildnis*, která mají v plurálu koncovku *-nisse*⁸⁶.

Skloňovací třída 3: plurální koncovka *-er*, eventuálně může být s přehláskou.

- Podle tohoto vzoru se skloňují především neutra, maskulina *Leib, Mann*, v množném čísle *Männer*⁸⁷.

Skloňovací třída 4: plurální koncovka *-s*.

- Radíme sem všechna slova cizího původu a zkratková slova, maskulina, neutra, ale také feminina (*AG, BMW, Café, Kino*)⁸⁸.

Skloňovací třída 5: bez plurální koncovky, částečně může být s přehláskou.

- Všechna slova této třídy mají v dativu koncovku *-n*. Všechna maskulina a neutra mají v genitivu singuláru koncovku *-s*, ale feminina jsou bez koncovky. Dále jsou to všechna

⁸⁵ Tamtáž, str. 276.

⁸⁶ Tamtéž, str. 276.

⁸⁷ Tamtéž, str.

⁸⁸ Tamtéž, str. 276

označení pro národní příslušnosti končící na koncovku *-er* (*Grönländer, Norweger, Schweizer*), ale také všechna neutra končící na koncovku *-chen, -lein*⁸⁹.

2.8. Handbuch der deutschen Grammatik – Elke Hentschel/Harald Weydt⁹⁰

Autoři rozdělují substantiva podle sémantických a morfologických kritérií do podskupin, kam řadí konkrétní a abstraktní. Konkrétní jsou např.: *Büroklammer, Löwe, Hörsaal*⁹¹. Abstraktní jsou např.: *Geist, Alter*⁹². Vlastní jména se používají v jednotném čísle, ale některá mohou být použita jako pluralia tantum, jedná se především o geografická označení, např.: *die Alpen, die Pyrenäen*⁹³. Přehláska je jediný morfologický plurální znak, např. *Apfel – Äpfel*, a nebo se spojí spolu s koncovkou (*Korb – Körbe*).⁹⁴

Autoři uvádí koncovky *-e, -en, -er, -s*, a *nulovou koncovku*, které se vyskytují v plurálu a popisují charakteristická pravidla pro jeho tvoření. Koncovka *-e* se vyskytuje u všech rodů, a může být s přehláskou nebo bez přehlásky. Nulová koncovka se vyskytuje většinou u maskulin a neuter, která končí na koncovky *-er, -el, -en* a *-chen, -lein*, např.: *Kindchen, Schäflein*⁹⁵, které se objevují také s přehláskou nebo bez přehlásky. Koncovka *-en* se objevuje nejvíce v ženském rodě, např.: u neuter *Herz, Hemd* a *Bett*⁹⁶. Koncovka *-er* je spojena, pokud to je možné s přehláskou a objevuje se u neuter (např.: *Lämmer, Löcher*).⁹⁷ Koncovka *-s* se používá u slov, která končí na samohlásku (kromě *-e*), např.: *Autos, Fotos*⁹⁸, také u zkratkových slov. Autor popisuje kategorizaci čísla na singulár a plurál. Substantiva můžeme používat v jednotném, ale i v množném čísle. Podrobně popisuje singularia tantum a pluralia tantum, které se týká druhových označení a abstrakt. Pluralia tantum jsou např.: *Eltern, Leute, Ferien, Nachwehen*⁹⁹. Jako příklad uvádí slovo „*Hose*“, které je používáno jen v množném čísle: *Er hatte gestreifte Hosen an.*¹⁰⁰

⁸⁹ Tamtéž, str. 277.

⁹⁰ HENTSCHEL, Elke a Harald WEYDT. *Handbuch der deutschen Grammatik*. 3., völlig neu bearbeitete Auflage. Berlin: De Gruyter, 2003. ISBN 3-11-017501-0.

⁹¹ Tamtéž, str. 147.

⁹² Tamtéž, str. 147.

⁹³ Tamtéž, str. 148.

⁹⁴ Tamtéž, str. 150.

⁹⁵ Tamtéž, str. 154.

⁹⁶ Tamtéž, str. 154.

⁹⁷ Tamtéž, str. 154.

⁹⁸ Tamtéž, str. 155.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ Tamtéž.

Praktická část

V praktické části se zaměřím na analýzu uvedených gramatik a na kategorii čísla u substantiv. Následně vyhodnotím jednotlivé části těchto gramatik a porovnáám je. Zpracování tématu pro studenty DaF bude přínosné, pokud praktickou část práce zaměřím na porovnávání obsahu jednotlivých gramatik. Na základě prostudovaných publikací a knih uvedu jevy, které jsou v dané kategorii pro studenty DaF obtížné a poukáži na pomůcky, které studentům ve studiu pomohou při učení a zapamatování si kategorie čísla u substantiv.

3. Výzkumný problém

V německém jazyce je se substantivem spojeno číslo, ať již v jednotném čísle (singulár) nebo možném čísle (plurál). U kategorie čísla substantiv je důležité, abychom si nastudovali a zapamatovali jeho tvoření a jeho výjimky. Charakteristikou substantiv v plurálu je to, že jeho tvoření je nepravidelné a k vytvoření plurálu nám pomáhají koncovky. V mluvnické kategorii čísla u substantiv se vyskytují výjimky jak v singuláru – singulária tantum nebo v plurálu – pluralia tantum. Proto by měli mít studenti germanistiky dobré učebnice gramatiky, z nichž získávají potřebné podklady k tomuto okruhu, s nímž mohou mít problémy při studiu a mohou tyto rozdíly studovat. Následně bych se chtěla zamyslet, zda-li jsou studentům DaF takové materiály ke studiu k dispozici. Podstatné je, aby publikace byly pro studenty dostatečně srozumitelné a obsahovaly dostatek informací o německých a česko-německých substantivech a o gramatické kategorii čísla.

3.1. Základní výzkumná otázka a cíl práce

Na základě výzkumného problému bych chtěla vyhodnotit posuzované gramatiky, zda jsou pro studenty DaF přehledné, srozumitelné a poskytují dostatek informací ke zkoumané kategorii čísla u substantiv.

Cílem této práce je zjistit, jak následujících osm vybraných gramatik těmto uvedeným požadavkům vyhovuje: Duden: Die Grammatik, Grundriss der deutschen Grammatik: Das Wort od Petera Eisenberga; Deutsche Grammatik od Ulricha Engela; Leitfaden der deutschen Grammatik od Gerharda Helbiga a Joachima Buschi; Deutsche Grammatik od Elke Hentschel; Handbuch der deutschen Grammatik od Elke Hentschel a Haraldta Weydta; Mluvnice současné němčiny od Jaromíra Povejšila s Deutsche Morphologie od Hentschel Elke, Vogel Petra M.

4. Analýza publikací

4.1. Analýza publikací podle obsahu

V této části práce se budeme věnovat analýze obsahu jednotlivých publikací. V uvedené tabulce nalezneme přehled o obsahu gramatik. Poukážu na publikace, které mohou studentům DaF nabídnout podrobný přehled o dané gramatické problematice a na ty, které mají nedostatky. Obsahová stránka (jazyková stránka) je důležitým a rozhodujícím aspektem, který nás ovlivňuje při výběru publikace. Dalším aspektem, který má vliv při volbě gramatiky (pro studenty) je grafická úprava textu (vizuální úprava textu), protože studujícím i tato vizualizace pomáhá lépe pochopit soubor jevů a rovněž se lépe orientovat v dané publikaci. Dalším hodnotícím hlediskem je, zda gramatika užívá dostatek odborných názvů, nebo je psána jako jednoduchý, souvislý a přehledný text. Pokud je text jednoduchý a srozumitelný, jsou tyto publikace přínosem pro studující germanistiky.

Tabulka číslo 1: Gramatiky podle obsahu

	Mluvnice současné němčiny	Leitfaden der deutschen Grammatik	Handbuch der deutschen Grammatik	Deutsche Grammatik (Helbig, Buscha)
Sémantická k.	/	/	/	
Jména vlastní	/	/		
Abstrakta	/	/	/	
Jména látková	/	/		
Jména hromadná	/	/		
Plurália tantum	/	/	/	
Singulária tantum	/	/	/	
Morfologická k.	/			/
Fonologická k.				
	Grundniss der deutschen Grammatik	Duden: Die Grammatik	Deutsche Grammatik (Engel)	Deutsche Morphologie
Sémantická k.		/		/
Jména vlastní		/		/
Abstrakta		/		/
Jména látková		/		/
Jména hromadná		/		/
Plurália tantum		/		/
Singulária tantum				/
Morfologická k.	/	/	/	/
Fonologická k.				

Zdroj: vlastní práce

Publikace *Mluvnice současné němčiny* od Jaromíra Povejšila je pojata jako porovnání českého a německého jazyka. Publikace je vhodná pro začátečníky, kteří se rozhodnou studovat německý jazyk. Je psána česky s přehledným členěním na kapitoly a podkapitoly. V publikaci jsou uvedeny teoretické i praktické příklady.

Handbuch der deutschen Grammatik od Elke Hentschel a Harald Weydta je zaměřena v malém rozsahu na kategorii čísla u substantiv. Tato publikace je psaná v německém jazyce a jako souvislý text. Autoři vysvětlují problematiku pouze teoreticky a uvádí velmi málo praktických příkladů. Kniha je věnována především pokročilým studentům německého jazyka, protože uvedená gramatika pouze rozšiřuje základní znalosti. Doporučila bych ji pro pokročilé studenty.

Ulrich Engel se věnuje ve své publikaci *Deutsche Grammatik* především praktické části, kde uvádí příklady substantiv v singuláru i v plurálu a jejich koncovky. Teoretická část, která by nám objasňovala kategorii čísla u substantiv téměř chybí. Všeobecně autor zmiňuje substantiva v singuláru a uvádí k nim příklady. Danou problematiku hlouběji autor nerozebírá. Studující DaF o problematice kategorie čísla u substantiv dostatečné informace nezískají.

Publikace *Grammatik Leitfaden der deutschen Grammatik* od Gerharda Helbiga a Joachima Buschi není příliš obsáhlá. Její teoretická část je kratší, autoři se zaměřují na příklady, které gramatiku dělají snáze pochopitelnou. Gramatika je zpracována přehledně a rozčleněna do kapitol a podkapitol. Studenti se v publikaci i v textu dobře orientují. Gramatika je přehledná, v souvislém textu nejsou uvedeny náročné odborné názvy, ani dlouhá souvětí. Gramatiku bych doporučila i pro studenty, kteří mají nižší jazykové znalosti.

Gramatika *Grundriss der deutschen Grammatik: das Wort* od Petera Eisenberga se liší od ostatních publikací. Autor se v publikaci věnuje tvoření plurálu a plurálovým koncovkám. Gramatika je psána v souvislém textu, obsahuje odborné názvy, složitá souvětí a doporučila bych ji pro zkušenější studenty.

Duden: Die Grammatik. Autoři se snaží obsáhnout kategorii čísla u substantiv velmi komplexně. Zabývají se sémantickými kritérii a podrobně se věnují podskupinám substantiv, např.: *Maß-, Mengen-, Behälter und Gestaltbezeichnungen, Kolektiva Währungs und Münzenbezeichnungen.* Dále autoři objasňují používání plurálie tantum, tvoření plurálu,

morfologickým kritériím a zaměřují se na sufixy. Publikace se zabývá pravopisem zkracovaných a zkrácených slov, zaměřuje se na teorii a ke každé uvádí praktické příklady. Publikace je členěna do kapitol, takže se v ní lépe orientujeme. Abychom gramatiku lépe pochopili, jsou zde uváděny odkazy, které nás odkazují na jinou část publikace. Jedná se o náročnější publikaci, jsou zde uváděny odborné termíny. Téma knihy je zpracované komplexně a odborně. Doporučila bych ji pro zkušenější studenty germanistiky, kteří se chtějí věnovat studiu čísla u substantiv podrobněji.

Deutsche Grammatik – Gerharda Helbiga Joachima Buschi. V úvodu publikace se Helbig a Buscha zaměřují na skloňování substantiv v singuláru, uvádí tabulku, kterou podrobně a jednotlivě analyzují. V teoretické části odkazují autoři na uvedené příklady, ve kterých popisují dané sufixy, tvoření plurálu, k němuž uvádí tabulku. Gramatika je přehledná jak po teoretické, tak i po praktické stránce. Uvádí dostatečné množství informací a příkladů, které jsou lépe pochopitelné. Publikace je psána přehledně, členěna do kapitol a podkapitol. Tuto publikaci bych doporučovala středně pokročilým studentům.

Deutsche Morphologie. Tato gramatika je jako jediná řazena abecedně a z mého hlediska je to její výhoda kvůli snadné orientaci. Jsou uváděny odkazy na ostatní publikace, ve kterých nalezneme doplňující informace ke kategorii čísla u substantiv. V gramatice jsou uváděny odborné výrazy, text je obsáhlý, ale kvůli malému písmu působí nepřehledně. V teoretické části jsou uváděny příklady. Gramatika je vhodná pro zkušenější studenty germanistiky.

4.2. Shrnutí praktické části

Praktická část této práce se zabývá gramatickou kategorií čísla u substantiv v jednotlivých německých a česko-německých kontrastivních gramatikách. Podrobně jsem analyzovala problematiku kategorie čísla u substantiv v jednotlivých publikacích, zkoumala jsem, jaká je grafická úprava gramatik, srozumitelnost textu a pro které studenty je gramatika přínosná.

Publikace *Duden: Die Grammatik* se snaží, aby obsáhla všechny části problematiky kategorie čísla u substantiv. Nejvíce se věnuje sémantickým a morfologickým kritériím. Tato gramatika je rozdělena na teoretickou i na praktickou část, v níž autor uvádí příklady. Chce-li se student podrobněji věnovat problematice kategorie čísla substantiv, doporučila bych mu tuto publikaci, která je komplexní.

Grundriss der deutschen Grammatik: das Wort od Petera Eisenberga je psána a koncipiována jinak než ostatní uvedené gramatiky. Tato publikace se kategorií čísla u substantiv věnuje v malém rozsahu. Po jazykové stránce je gramatika vhodná pro studenty s jazykovými znalostmi, v publikaci se nacházejí složitá větná spojení a odborné termíny. Chceli se student podrobně seznámit s kategorií čísla u substantiv, tuto gramatiku bych mu nedoporučila.

Gramatika ***Deutsche Grammatik*** od Ulricha Engela se zaměřuje okrajově na kategorii čísla u substantiv. Chybí morfologická a fonologická kritéria. Tato gramatika není pro studenty DaF dostačující, protože z ní získáme jen málo informací o kategorii čísla u substantiv. Autor uvádí mnoho příkladů ke skloňování substantiv, příliš se nevěnuje problematice kategorie čísla u substantiv a rovněž se nezabývá podrobněji sémantickou kategorií čísla. Tato gramatika není dostačující pro studenty germanistiky, nezískají z ní potřebné informace o kategorii čísla. V knize autor uvádí mnoho praktických příkladů.

Další publikací je ***Leitfaden der deutschen Grammatik*** od Gerharda Helbiga a Joachima Buschi. Je zaměřena na praktické příklady a příliš rozvláčně autoři objasňují teorii. Gramatika se věnuje flexi substantiv, zaměřuje se na jednotné a množné číslo a v malém rozsahu popisuje singulária tantum a plurália tantum. Publikace opomíjí fonologická kritéria čísla a příliš se nevěnuje morfologickým kritériím. Gramatika poskytuje základní údaje ke kategorii čísla u substantiv a z tohoto důvodu bych ji nedoporučila pro studenty, kteří se chtějí hlouběji věnovat kategorii čísla u substantiv.

Mluvnice současné němčiny od Jaromíra Povejšila bude vyhovovat i studentům, kteří ještě neovládají dobře německý jazyk, jelikož je psána v českém jazyce a stejně jako předešlá gramatika i tato publikace opomíjí fonologické kritérium čísla u substantiv. Všechna ostatní kritéria u substantiv (sémantické a morfologické) se snaží postihnout rovnoměrně.

Deutsche gramatik od Gerharda Buschi a Joachima Helbiga. Autoři popisují tvoření singuláru a plurálu u substantiv, ale v publikaci chybí fonologické kritérium. Tato gramatika je psána přehledně, v souvislém textu. Publikace je vhodná pro zkušenější studenty.

Handbuch der deutschen Grammatik od Elke Hentschel a Harald Weydta se velmi málo věnuje kapitole o kategorii čísla u substantiv. Chybí morfologické, sémantické, ale i

fonologické kritérium.

Poslední publikací je *Deutsche Morphologie* od Elke Hentschel. Její nespornou výhodou je to, že je řazena podle abecedy, student se v ní dobře orientuje. V gramatice najdeme potřebné informace pro kategorii čísla u substantiv. Text je souvislý a přehledný.

5. Kontrast s mateřským jazykem

V německém i v českém jazyce existuje u substantiv morfologická kategorie čísla vztahující se k protikladu *jednost* : *ne-jednost*, tj. jeden: více než jeden. Soubor tvarů vztahujících se k pojmu „jednosti“ se nazývá singulár, soubor tvarů vztahujících se k pojmu „mnohosti“ se nazývá plurál. V češtině existuje u většiny typů substantiv několik různých singulárových a několik různých plurálových tvarů téhož substantiva. Např.:

Singulár: Muž, muže, muži, mužem

Plurál: Muži, mužů, mužům, muže, mužích

Singulár: Mann, Mannes

Plurál: Männer, Männern¹⁰¹

Podstatná jména (substantiva) jsou ohebný slovní druh, který označuje názvy osob, zvířat, věcí, vlastností, dějů. V německém jazyce neexistuje neurčitý člen pro množné číslo, vypuští se. Jmenné číslo (numerus) vyjadřuje číselné vztahy reálné skutečnosti, odráží množství (kvantitu). Číslo jednotné označuje jednotnost předmětu, který pojmenováváme jménem. Číslo množné naopak označuje mnohost předmětu. V českém jazyce dodnes zůstaly zbytky po starém čísle dvojném (duál), která mají význam množného čísla (např. *ruce, rukou, rukama*¹⁰²). Tyto duálové koncovky jsou zachovány pouze v omezené míře u orgánů, které jsou párové. Jména pomnožná (plurália tantum), tj. tvar množného čísla, které označují jednu věc, např.: *kamna, housle, vidle, saně, vrata*¹⁰³. Jména hromadná (singulária tantum) mají tvar jednotného čísla a označují větší počet celku stejného druhu, např.: *stromoví, křoví, ptactvo, bratrstvo, mládež*¹⁰⁴. Jména látková (materiální) mají tvar jednotného čísla, označují látku,

¹⁰¹ Štícha, František, Česko-německá srovnávací gramatika, Praha, Argo, 2003, str. 292.

¹⁰² Tamtéž, str. 396.

¹⁰³ Tamtéž.

¹⁰⁴ Tamtéž, str. 398.

jejíž části jsou shodné s celkem, např.: *mouka, mák, hrách, hlína, olovo, kyslík*¹⁰⁵. Abstrakta bývají většinou označována jako *singulária tantum*. „Za určitých okolností abstrakta mohou tvořit množné číslo, pokud označují, např. *nějakou činnost či přechodný jev, při konkretizaci nebo intenzifikaci, příp. v ustálených slovních spojeních*. Absence množného čísla se dá kompenzovat v některých případech pomocí opisných tvarů“¹⁰⁶.

V německém jazyce se setkáváme s problémem, jak vytvořit množné číslo substantiv. Jsou pomůcky či pravidla, podle kterých se můžeme řídit a které nám mohou pomoci, jak určit koncovku (tvar) množného čísla, pokud se nejedná o cizí slovo, které si zachovává své individuální skloňování.

Pro studenty DaF je důležité nastudovat a zapamatovat si poučky a pomocná pravidla, která jim například pomohou při určení čísla substantiv a při určení jejich správné koncovky. Při velkém množství slovíček, pravidel i pouček, které jsou někdy krkolomné, někdy obtížně zapamatovatelné, je tedy důležité si vzít na pomoc mnemotechnické pomůcky, které studentům germanistiky pomohou zvládnout obsah učiva.

6. Mnemotechnika a mnemotechnické pomůcky

6.1 Co je mnemotechnika

Slovo mnemotechnika pochází ze starořeckého slova *mneme* a znamená paměť. Mnemotechnika (latinsky *ars memoria*), je soubor technik a postupů, které nám slouží k efektivnímu zapamatování si potřebných informací. Poprvé byly tyto techniky systematicky používány v antice s rozvojem rétoriky a v novověku se vytratil z podvědomí. Ve 20. století byla mnemotechnika znovuobjevena. Mnemotechniku používáme denně, někdy i nevědomky a provází nás celý život. „Mnemotechnické pomůcky nám zjednodušují, zkomprimují a zredukují množství informací na uchopitelný rozměr, převádějí něco nelogického nebo abstraktního v konkrétní či logickou souvislost, spojují novou látku s něčím známým, co už je v naší paměti uloženo. Fungují jako referenční body v paměti a pomáhají nám si vzpomenout, jedná se o smysluplnou informaci, tzv.: berličku pro paměť“¹⁰⁷.

¹⁰⁵ Tamtéž.

¹⁰⁶ http://www.pdf.upol.cz/fileadmin/user_upload/PdF/e-pedagogium/e-ped_III-2007.pdf, 19.4.2014.

¹⁰⁷ <http://www.national-geographic.cz/19.4.2014>.

6.2. Mnemotechnické pomůcky

Mnemotechnické pomůcky si zapamatuje ten, kdo si je vymyslel a užívá je podle svých vlastních asociačních spojení. Při tvoření těchto pomůcek se kreativité, představivosti a fantazii meze nekladou. Mnemotechnickým pomůckám ve formě vět říkáme akrostika, bývají někdy až nesmyslné a absurdní, často i rýmované. Pro jejich tvoření nejsou stanovena žádná pravidla, mohou mít různou podobu, např.: vytváření asociací a pomocných představ, metodou příběhu, slovní nebo grafická konstrukce, vizualizace, atd. S mnemotechnikou se nesetkáváme pouze jen na poli studijním, ale také při hře i zábavě a s jejich pomocí si můžeme vybavit nejen součást studia, ale můžeme si zapamatovat i těžce zapamatovatelnou informaci. Je několik metod mnemotechnických pomůcek a jen některé si z nich představíme.

6.3. Rozdělení mnemotechnických pomůcek

Metoda Rosenbaum:

Tato metoda je nejznámější, je pojmenována podle amerického novináře Davida Rosenbauma. Tuto metodu používáme pro utřídění podstatného a méně podstatného, pro utřídění celé mysli.

Jedná se o jednoduché kroky:

1. Každou stránku svých poznámek očísľujte.
2. Na každé stránce označte nejdůležitější detail, fakt nebo citát, to,co si potřebujeme zapamatovat.
3. Na zvláštní papír si napište seznam těchto informací a čísla stránek, na kterých se nacházejí¹⁰⁸.

Berlitzova metoda:

Zakladatelem metody je Maximilian Berlitz. V roce 1878 zavedl výuku cizího jazyka rodilým mluvčím, učí se formou konverzace. Tuto metodu i dnes využívají mnohé jazykové školy. Vyhodnocení této metody je úspěšné.

Metoda LOCI:

Název metody je odvozen z latinského slova locus a to znamená místo. Touto metodou si zapamatujeme učivo pomocí seznamu, je to metoda pro ty, kteří mají fenomenální paměť.

¹⁰⁸<http://www.national-geographic.cz/detail/mnemotechnika-aneb-jak-si-zapamatovat-nezapamatovateln-20313/20.4.2014>.

Zobrazíme si známé místo (*např.: místnost*), do které přidáváme nové předměty, se kterými jsou spojeny informace (pojmy), které si pak vybavujeme. Techniku můžeme právem nazvat královnou paměťových technik.

Metoda barevné vizualizace:

Tato metoda je vyhovující pro typ studenta, který má vizuální vnímání. Barevně si podtrhneme části textu, které jsme nepochopili při prvním čtení a odlišnou barvou podtrhneme ten text, který jsme pochopili při druhém čtení.

Lístková metoda

Metoda má mezi studenty odezvu, mohou si jednotlivá substantiva s koncovkami v plurálu psát na lístky, místo do slovníčku. Při této metodě můžeme volně měnit pořadí jednotlivých lístečků. Substantiva a jejich plurální koncovky, které jsme se naučili, vyřadíme stranou. Naopak substantiva, která jsou pro nás hůře zapamatovatelná, si můžeme napsat na více lístečků a častěji si je opakovat.

Metoda barevné vizualizace a kategorie jmenného čísla u německých substantiv

Vyrobíme si 5 různobarevných kartiček, na které napíšeme koncovky německých substantiv v množném čísle. Na samostatný papír si napíšeme substantiva, ke kterým přiřazujeme koncovky, abychom si je lépe zapamatovaly. Modrá kartička s koncovkou *-en*, červená kartička s koncovkou *-s*, žlutá kartička s koncovkou *-e*, fialová kartička s koncovkou *-er* a zelená kartička, která má nulovou koncovku.

Tabulka číslo 2: Tvoření množného čísla u substantiv pomocí barevné vizualizace:

Barva kartičky	Koncovka	příklad - sg.	příklad s koncovkou - pl.	Přiřazení
Modrá	-s	die Oma	die Omas	Modrý sloupec
Červená	-en	die Frau	die Frauen	Červený sloupec
Žlutá	-e	das Fisch	die Fische	Žlutý sloupec
Fialová	-er	das Buch	die Bücher	Fialový sloupec
Zelená	-nulová koncovka	der Mantel	die Mäntel	Zelený sloupec

Zdroj: vlastní práce

Obrázková metoda

Z jedné strany kartičky si nakreslíme obrázek, tedy německé substantivum, které se snažíme naučit, např.: *die Eiche*. Z druhé strany kartičky si nakreslíme dva duby a přiřadíme plurálovou koncovku.

7. Závěr

Bakalářská práce měla za cíl analýzu německého substantiva v osmi vybraných německých a česko-německých kontrastivních gramatikách se zaměřením na morfosyntaktickou kategorii čísla a především přínos těchto gramatik pro studující DaF. Práce byla rozdělena na teoretickou a praktickou část.

V teoretické části jsme popsali, jak jednotlivé uvedené gramatiky pojmají a popisují problematiku čísla u substantiv. Podle poznatků z teoretické části jsme v praktické části zanalyzovali obsah výše uvedených gramatik. V analýze podle obsahu jsme zjistili, že kategorií čísla u substantiv se nejvíce věnuje *Duden: Die Grammatik* a naopak nejméně informací poskytuje publikace *Grundriss der deutschen Grammatik: das Wort* od Petera Eisenberga.

Jako přínosnou pro studenty DaF bych označila gramatiku *Duden: Die Grammatik*. Tuto publikaci bych doporučila, protože podává ucelené a komplexní informace o substantivech a o kategorii čísla u substantiv. Po jazykové stránce je gramatika vyhovující pro pokročilejší studenty germanistiky. V publikaci jsou uvedeny odborné výrazy a rozvinutá souvětí.

Další publikací je *Leitfaden der deutschen Grammatik* od Gerharda Helbiga a Joachima Buschi. Tato gramatika je spíše zaměřena na praktické příklady. Její teoretická část není příliš obsáhlá a snaží se popsat problematiku kategorie čísla u substantiv. Není jazykově náročná v porovnání s gramatikou *Duden: Die Grammatik*.

Handbuch der deutschen Grammatik od Elke Hentschel a Harald Weydta je málo podrobná. Věnuje se ve větším rozsahu rodu u substantiv než kategorii čísla. Pro studenty DaF se jeví jako méně vhodná publikace.

Mluvnice současné němčiny od Jaromíra Povejšila je vhodná pro začínající studenty s německým jazykem. Publikace je psaná česky, srozumitelně a přehledně. V teoretické části jsou uvedeny i praktické příklady z kategorie čísla substantiv a porovnání německého a českého jazyka. Tímto si student může vytvořit nástin toho, jak jsou tyto jazyky rozdílné.

Gramatika *Deutsche Grammatik* od Ulricha Engela je zaměřena spíše po praktické

stránce, teoretická část je pouze okrajová. Jsou zde uvedeny praktické příklady z kategorie čísla substantiv. Informace jsou rozepsány v tabulkách.

V této gramatice *Grundriss der deutschen Grammatik: das Wort* od Petera Eisenberga chybí téma substantiva v singuláru, autor se věnuje především plurálu. Gramatika je psána v souvislém textu, jsou zde uvedeny odborné výrazy, složitější věty. Uvádí se zde praktické příklady z oblasti substantiv a charakteristické koncovky pro ně. Gramatika je náročná a doporučila bych ji pro zkušenější studenty.

Gramatika *Deutsche Morphologie* je řazena abecedně, což je její nespornou výhodou. Studenti se v ní lépe orientují, a požadované informace jsou přehledné. Pojímá komplexně problematiku čísla u substantiv. Student v gramatice najde potřebné informace k danému tématu. Tuto gramatiku bych doporučila pokročilým studentům DaF.

Gramatika *Deutsche Grammatik* od Gerharda Helbiga a Joachima Buschi je koncipována z velké části praktickými příklady, které jsou doprovázeny i navazující teorií. Těžištěm informací jsou tabulky. Text je souvislý, snadno pochopitelný, bez odborných výrazů a souvětí. Tuto publikaci bych doporučila pro středně pokročilé studenty DaF.

V závěru práce, na základě rozboru uvedených gramatik jsme se zabývali kategorií čísla u substantiv. Studenti germanistiky s tímto mívají problémy, protože neexistují jednoznačná pravidla i a poučky k vytvoření plurálu u substantiv a tak jsme popsali i mnemotechnické pomůcky, které jim mohou být nápomocny při studiu a při zapamatování si čísla substantiv.

8. Resümee

Die Bachelorarbeit hatte ein Ziel, die Analyse des deutschen Substantivs in acht deutschen und tschechisch-deutschen kontrastiven Grammatikbüchern mit der Orientierung auf die morphosyntaktische Kategorie des Numerus, vor allem dem Beitrag aus diesen Grammatikbüchern für DaF- Studierende zu studieren.

Die Arbeit war in Theorie und Praxis geteilt.

In theoretischem Teil habe ich beschrieben, wie die einzigen Grammatikbücher den Bereich des Numerus bei den Substantiven auffassen und beschreiben. Nach den Kenntnissen aus der Theorie haben wir dann den Inhalt dieser Grammatikbücher in Praxis analysiert.

In der Analyse haben wir nach dem Inhalt bemerkt, dass die Kategorie des Numerus bei den Substantiven am meisten in Duden: Die Grammatik ist und am wenigsten dann im Buch Grundriss der deutschen Grammatik: das Wort von Peter Eisenberg.

Die Grammatik *Duden: Die Grammatik* würde ich für die DaF- Studenten empfehlen. Diese Publikation gibt komplette und komplexe Informationen über Substantive und über die Kategorie – den Numerus. Nach der Sprache ist diese Grammatik auch für fortgeschrittene Studenten der Germanistik entsprechend. In der Publikation sind alle Fachbegriffe und gestreckte Sätze angeführt.

Die nächste Publikation ist *Leitfaden der deutschen Grammatik* von Gerhard Helbig und Joachim Buscha. Diese Grammatik ist vor allem auf praktische Beispiele orientiert. Der theoretische Teil ist nicht so breit und ist nicht so anstrengend im Vergleich mit Duden: Die Grammatik.

Handbuch der deutschen Grammatik von Elke Hentschel und Harald Weydt ist wenig detailliert. Er widmet sich vor allem dem Genus der Substantive. Die Kategorie des Numerus ist in Minderheit. Für DaF-Studenten ist er nicht so passend.

Mluvnicke současné němčiny von Jaromír Povejšil ist vor allem für Anfänger geeignet. Dieses Buch ist tschechisch geschrieben, ganz verständlich und übersichtlich. In

theoretischem Teil sind auch viele Beispiele zum deutsch-tschechischen Vergleich angeführt. Der Student kann so allein erkennen, wie diese 2 Sprachen unterschiedlich sind.

Die Grammatik *Deutsche Grammatik* von Ulrich Engel ist vor allem praktisch, Theorie steht nur am Rande. Hier sind auch die Beispiele angeführt. Die Informationen sind in den Tabellen verteilt.

In der Grammatik *Grundriss der deutschen Grammatik: das Wort* von Peter Eisenberg fehlt das Thema von Substantiven im Singular, der Autor schreibt vor allem über Plural. Diese Grammatik ist im zusammenhängenden Text mit Fachbegriffen und anstrengenden Sätzen geschrieben. Hier gibt es praktische Beispiele vom Substantivenbereich, charakteristische Endungen für sie. Die Grammatik ist schwer und ich würde sie den fortgeschrittenen Studenten empfehlen.

Die Grammatik *Deutsche Morphologie* ist alphabetisch geordnet, das ist ein Vorteil für diese Grammatik. Die Studenten orientieren sich besser und die Informationen sind übersichtlich. Die Problematik des Numerus der Substantive ist komplex angeführt. Der Student findet hier alle wichtigen Informationen zu den gegebenen Themen. Ich würde diese Grammatik den Fortgeschrittenen empfehlen.

Die Grammatik *Deutsche Grammatik* von Gerhard Helbig und Joachim Buscha ist vor allem auf die Praxis orientiert. An die praktischen Beispiele knüpft theoretischer Teil – Kategorie des Numerus bei den Substantiven an. Der Schwerpunkt der Informationen sind die Tabellen. Der Text ist kohärent, gut verständlich, ohne Fachbegriffe. Dieses Buch ist für mittel- fortgeschrittene Studenten bestimmt.

Zum Schluss dieser Arbeit, auf Grund dieser Grammatikbücher haben wir uns vor allem mit der Kategorie der Nummer beschäftigt. Die Germanistikstudenten haben damit oft Probleme, weil nicht eindeutige Regeln für Pluralbildung von den Substantiven sind. Wir haben also auch die Sehhilfen beschrieben, die für Studium behilflich sein sollen.

Seznam literatury

DUDEN: Die Grammatik: Unentbehrlich für richtiges Deutsch. 8., überarbeitete Auflage. Mannheim: Dudenverlag, 2009. Duden in 12 Bänden, Bd. 4. ISBN 978-3-411-04048-3.

EISENBERG, Peter. *Grundriss der deutschen Grammatik Band 1: Das Wort.* 3., durchgesehene Auflage. Stuttgart; Weimar: Metzler, 2006. ISBN 978-3-476-02160-1.

ENGEL, Ulrich. *Deutsche Grammatik: Neubearbeitung.* 2., durchges. Aufl. München: Iudicium, 2009. ISBN 978-3-89129-914-2.

HELBIG, Gerhard a Joachim BUSCHA. *Leitfaden der deutschen Grammatik.*, Berlin: Langenscheidt, 2011. ISBN 978-3-468-49495-6.

HELBIG, Gerhard a Joachim BUSCHA. *Deutsche Grammatik*, Berlin: Langenscheidt, 2001. ISBN 3-468-49493-9.

HENTSCHEL, Elke a Harald WEYDT. *Handbuch der deutschen Grammatik.* 3., völlig neu bearbeitete Auflage. Berlin: De Gruyter, 2003. ISBN 3-11-017501-0.

HENTSCHEL, Elke, VOGEL, Petra M. *Deutsche Morphologie*, Berlin: Walter de Gruyter, 2009. ISBN-13: 978-3-11-018562-1.

KUPKA, Ivan. *Jak úspěšně studovat cizí jazyky.* 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada Publishing, 2012. ISBN 978-80-247-4387-5.

POVEJŠIL, Jaromír. *Mluvnice současné němčiny.* Praha: Academia, 1999. ISBN 80-200-0076-3.

ŠTÍCHA, František. *Česko-německá srovnávací gramatika*, Praha: Argo, 2003. ISBN 80-7203-503-7.

Seznam elektronických zdrojů

http://www.pdf.upol.cz/fileadmin/user_upload/PdF/e-pedagogium/e-ped_III-2007.pdf, [cit. 19.4.2014].

<http://www.national-geographic.cz/>, [cit. 19.4.2014].

<http://www.national-geographic.cz/detail/mnemotechnika-aneb-jak-si-zapamatovat-nezapamatovatelne-20313/>, [cit. 20.4.2014].

<http://www.national-geographic.cz/detail/mnemotechnika-aneb-jak-si-zapamatovat-nezapamatovatelne-20313/>, [cit. 20.4.2014].

<http://www.national-geographic.cz/detail/mnemotechnika-aneb-jak-si-zapamatovat-nezapamatovatelne-20313/>, [cit. 20.4.2014].

<http://zpameti.cz/lepsi-uceni/jak-si-ucinne-pamatovat/>, [cit. 20.4.2014].

Seznam tabulek

Tabulka 1 Obsah gramatik	25
Tabulka 2: Tvoření množného čísla u substantiv pomocí barevné vizualizace....	31